

Forbud mot bruk av blyhagl på skytebaner

Landsdekkende aksjon, 2024 ukene 36 - 44

Kolofon

Utførende institusjon (institusjonen er ansvarlig for innholdet i rapporten)

Miljødirektoratet

Oppdragstakers prosjektansvarlig

Eli Mathisen

Kontaktperson i Miljødirektoratet

Eli Mathisen

M-nummer

År

Sidetall

Miljødirektoratets
kontraktnummer

M-2938 | 2025

2025

8

Utgiver

Miljødirektoratet

Prosjektet er finansiert av

Miljødirektoratet

Forfatter(e)

Miljødirektoratet

Tittel – norsk og engelsk

Forbud mot bruk av blyhagl på skytebaner
Ban on the use of lead shot at shooting ranges

Sammendrag – summary

Miljødirektoratet har gjennomført en landsdekkende aksjon mot forbudet mot bruk av blyhagl på skytebaner. Konklusjonen fra aksjonen er at forbudet er kjent på skytebanene, og at det blir håndhevet, men at skytebanene har mangler når det gjelder skriftlig dokumentasjon hvor forbudet, og oppfølging av dette, er beskrevet.

The Norwegian Environment Agency has carried out a nationwide campaign on the national banned use of lead gunshot at shooting ranges. The conclusion from the campaign is that the shooting ranges know of and enforce the ban. While the ban is enforced, the shooting ranges have shortcomings in terms of written documentation on how they are following up and implementing the rules.

4 emneord

Blyhagl, forbud, skytebaner, aksjon

4 subject words

Lead gunshot, ban, shooting ranges,
campaign

Forsidefoto

Innhold

1. Innledning	4
1.1 Bakgrunnen for aksjonen.....	4
1.2. Planlegging av aksjonen	4
1.3. Tema for aksjonen.....	5
1.4. Regelverk	5
2. Praktisk gjennomføring.....	6
3. Resultater	6
4. Diskusjon og oppfølging av aksjonen.....	7

1. Innledning

1.1 Bakgrunnen for aksjonen

Hensikten med denne aksjonen var å kontrollere om forbudet mot bruk av blyhagl på skytebaner overholdes.

Bly og blyforbindelser har flere alvorlige effekter på helse og miljø. Ammunisjon er en betydelig kilde til utslipp av bly.

Det er stort fokus på bly generelt og blyhagl og blyammunisjon spesielt, både i Norge og EU for tiden. En ny EU-restriksjon som forbyr bruk av blyhagl i våtmark, begynte å gjelde i Norge i februar 2023, og har fått en del oppmerksomhet i media. Det arbeides også med en EU-restriksjon som vil forby all blyammunisjon og bly i fiskesøkker og sluker, som også vil gjelde i Norge.

Norge har hatt et nasjonalt forbud mot bruk av blyhagl på skytebaner siden 2002. Fra 2005-2015 hadde Norge også et totalforbud mot bruk av blyhagl, men dette ble opphevet etter politisk motstand i 2015. Miljødirektoratet har i en periode gitt dispensasjon fra forbudet mot bruk av blyhagl på skytebaner, og skytterorganisasjonene Norges sportsskytterforbund (NSF), Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF), Scandinavian Western Shooters (SWS) og Norsk Svartkruttunion (NSU) har hatt dispensasjon fra forbudet. Norske myndigheter har innført en restriktiv praksis for å gi dispensasjon fra forbudet, og per dags dato har ingen skytterorganisasjoner dispensasjon.

NJFF er den organisasjonen som har flest baner hvor det skytes med hagle. De har flere hundre baner som er fordelt over hele landet. De andre skytterorganisasjonene benytter også i stor grad disse banene.

1.2. Planlegging av aksjonen

For å få et best mulig grunnlag for å gjennomføre aksjonen ble det gjennomført møter med følgende skytterorganisasjoner: Det frivillige skyttervesenet (DFS), NJFF, NSF, Norges skiskytterforbund, SWS, NSU og Dynamisk Sportsskyting Norge (DSSN). Formålet med møtene var å informere om aksjonen og tilknyttet regelverk og få informasjon om hvordan skytterorganisasjonene har fulgt opp forbudet. I tillegg ble det gjennomført befarings ved Grasåsen skytesenter for å få kunnskap om forholdene ved skytebanen og hvordan skytinga foregår og snakke med representanter fra NJFF og de som driver skytesenteret.

Vi har i tillegg innhentet tolldata og pålagt importører av blyhagl å sende inn kundelister for å identifisere andre skytebaner som kunne være relevante tilsynsobjekter. Vi fant imidlertid ingen skytebaner relevante for tilsyn på bakgrunn av denne informasjonen.

Internt i Miljødirektoratet har det blitt gjennomført møter mellom tilsynsseksjonene og Statens naturoppsyn (SNO) for å avklare om det skal gjennomføres felles tilsyn i denne aksjonen. Konklusjonen var at vi ikke gjennomfører felles tilsyn, men vi bruker våre ressurser der det er mest hensiktsmessig. Det betyr at tilsynsseksjonene følger opp forbudet mot blyhagl på skytebaner og SNO følger opp blyhaglforbudet i våtmark siden de allerede er ute i felt i hele landet.

Bruk av blyhagl i våtmark har vært forbudt siden 2023 og SNO har gjennomført kontroller med fokus på veiledning av jegere i forbindelse med jakta høsten 2023 og 2024. SNO sine aktiviteter er ikke en del av denne rapporten.

1.3. Tema for aksjonen

Følgende ble gjennomført i aksjonen:

Tilsyn ved aktive skytebaner

- Kontrollere hva slags system de ansvarlige for skytebanene har for å sikre at det ikke blir skutt med blyhagl.
- Kontrollere hva slags tiltak de ansvarlige for skytebanene har iverksatt for å gjøre regelverket kjent hos brukerne av skytebanen.

1.4. Regelverk

Det rettslige grunnlaget for tilsynene i denne aksjonen var:

- Produktforskriften § 2-2: nasjonalt forbud mot bruk av blyhagl på skytebaner
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

Miljødirektoratet er myndighet etter produktkontrollloven og underliggende forskrifter. Det er kun produktforskriften § 2-2, og hvordan etterlevelse av dette regelverket er implementert i internkontrollsystemet, som var tema for tilsynet. Miljødirektoratet har ikke anledning til å kontrollere andre forhold ved skytebanene.

"Virksomhet" i internkontrollforskriften tolkes vidt, og også foreninger og lag kan omfattes, for eksempel et skytterlag eller en forening som er ansvarlig for skyting på en skytebane. Det er ikke et vilkår at virksomheten sysselsetter arbeidstakere når den er omfattet av produktkontrollloven.

2. Praktisk gjennomføring

Aksjonen ble gjennomført av Miljødirektoratet. Det ble gjennomført stedlige tilsyn ved fem skytebaner rundt i landet. Tilsynet ble retta mot den som er ansvarlig for skyting på skytebanene. Det ble gjennomført uvarsla tilsyn hos fire av de fem skytebanene.

Ved utvelgelse av baner tok vi utgangspunkt i oversikten som NJFF har på nett over baner, og valgte ut baner vi mente var relevante. Det ble lagt vekt på å velge ut baner som ligger i forskjellige deler av landet, og både store og små baner. Det ble gjennomført tilsyn ved fire baner som NJFF har og i tillegg en bane som SWS har. I tillegg var det planlagt tilsyn på en bane som Dynamisk Sportsskyting Norge (DSSN) har i Bergen, men det viste seg at de ikke brukte hagl på den aktuelle bana.

Som nevnt i punkt 1.2 om planlegging av aksjonen innhentet vi også importdata for blyhagl fra Tolletaten. Vi fant imidlertid ingen skytebaner relevante for tilsyn på bakgrunn av denne informasjonen.

Kopi av rapportene ble sendt Statsforvalteren slik at de var informert om hvilke skytebaner vi hadde hatt tilsyn på.

Det ble besluttet at det ikke skulle tas gebyr for aksjonen. Produktgebyrforskriften § 5 gir Miljødirektoratet mulighet til å bestemme dette i forbindelse med tidsavgrensede kontrollaksjoner.

3. Resultater

Stedlige tilsyn ved aktive skytebaner

Det ble gjennomført stedlig tilsyn ved totalt fem skytebaner, beliggende i Agder (2), Rogaland, Trøndelag og Innlandet.

På samtlige tilsyn ble det konstatert at sikkerhetsansvarlig til stede ved skytebanen under tilsynet var oppmerksom på forbudet, men foreningen kunne ikke framlegge et skriftlig internkontrollsystem hvor forbudet, og oppfølging av dette, var beskrevet.

På fire av banene ble det gitt avvik på at skytebanen manglet informasjon om forbudet mot bruk av blyhagl på skytebaner i internkontrollsystemet og på lokaliteten. Vi påpekte at det er skytebanen sitt ansvar å få på plass tilstrekkelige tiltak for å sikre at det ikke blir benyttet blyhagl på skytebanen, og ga eksempler på hva slik skriftlig internkontroll kan være;

- tydelig informasjon på skytebanen om at det ikke er tillatt å benytte blyhagl, f.eks. plakat i lokalene til organisasjonen og på standplass
- rutiner for hvordan de følger opp og kontrollerer at det ikke skytes med blyhagl på skytebanen – inkl. hvem som er ansvarlig for å kontrollere dette

Under tilsynene ble innhold i avfallsbøtter på standplass, og container hvor tomhylser ble samlet opp, verifisert. Det ble ikke funnet tomhylser fra blyhaglpatroner. Ved en skytebane hadde de en container hvor de samlet tomhylser fra skyting på leirduebana. Det ble observert noen tomhylser som ikke var merket med "steel". Det var ikke mulig å slå fast om dette var tomhylser fra blyhaglpatroner. Vi ble informert om at dette ville bli fulgt opp av den aktuelle skytebanen.

4. Diskusjon og oppfølging av aksjonen

Den som var ansvarlig for skyting på skytebanen den dagen tilsynet ble gjennomført var oppmerksom på forbudet mot bruk av blyhagl på skytebaner. Videre ble det ikke funnet tomhylser fra blyhaglpatroner på standplass. Dette gjaldt alle de fem tilsynene vi gjennomførte. Ut fra dette konkluderer vi med at forbudet mot bruk av blyhagl er kjent på skytebanene, og at det blir håndhevet.

På fire av fem skytebaner ble det avdekket at de ikke kunne framlegge et skriftlig internkontrollsystem hvor forbudet, og oppfølging av dette, var beskrevet. Vi påpekte at det er den enkelte skytebane sitt ansvar å få på plass tilstrekkelige tiltak for å sikre at det ikke blir benytta blyhagl på skytebanen. Miljødirektoratet har informert skytterorganisasjonene om funnene i denne aksjonen slik at de er oppmerksomme på dette. Miljødirektoratet anser det som hensiktsmessig at de følger opp videre overfor sine medlemmer.

Tlf.: 73 58 05 00
post@miljodir.no
www.miljodirektoratet.no
Postboks 5672 Torgarden,
7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim:
Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo:
Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet. Vi jobber for et rent og rikt miljø. Hovedoppgavene våre er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.